

gemeente
Barneveld

Verlag van bevindingen informatieproces coalitievorming 2026-2030 Gemeente Barneveld

C.A. Oosterwijk
Informatieur

Ridderkerk, 09.04.2026

1. Inleiding

Voordat de gemeenteraadsverkiezingen op 18 maart 2026 plaatsvonden ben ik gevraagd door de heer Top van SGP Barneveld over mijn beschikbaarheid voor het informateurschap te Barneveld. Dit voor het geval de SGP op basis van de verkiezingsuitslag het voortouw zou mogen nemen bij de (eerste fase van de) coalitievormende besprekingen. Ik heb daarbij aangegeven dat ik, zou de vraag ook officieel tot mij komen, mijn rol onbevangen, zonder vooringenomenheid en alleen met volledige vrijheid om objectief te adviseren kon accepteren. Die uitgangspunten vonden goed gehoor.

Na de gemeenteraadsverkiezingen heeft de heer Top mij op 19 maart 2026 laten weten dat alle Barneveldse fractievertegenwoordigers ingestemd hebben met mijn voordracht voor het Barneveldse informateurschap. Het is fijn om het openbaar bestuur van Barneveld op deze wijze te dienen met een heldere opdracht die mijn taken zowel concretiseert als afbakt.

In dit verslag geef ik u inzicht in mijn informateursadvies. Dat doe ik in de geest van de aan mij gestelde opdracht. De gesprekken die ik in de achterliggende periode heb gevoerd zijn op inhoud vertrouwelijk, wat met zich brengt dat ik de inhoud van die gesprekken zelf niet uiteenzet. Ik beperk mij tot constatering, duiding op grote lijnen en getrokken conclusies.

2. Verkiezingsuitslag

De uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen in Barneveld zijn als volgt samen te vatten:

Partij	Stemmen 2026	Stemmen 2022	Percentage 2026	Zetels 2026	Zetels 2022
SGP	9987	8612	30,87	11 ↑	10
Lokaal Belang	5952	5974	18,40	6 ↓	7
CDA	4813	3695	14,88	5 ↑	4
Pro'98	3049	4043	9,42	3 ↓	4
ChristenUnie	3423	4801	10,58	3 ↓	5
VVD	2808	2051	8,68	3 ↑	2
BBB	2323	-	7,18	2 ↑	-
<i>Burger Initiatief</i>	-	<i>837</i>	-	-	<i>1</i>

- De opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen 2026 was 69,22% (32.355 geldige stemmen) en daarmee hoger dan in 2022 (opkomst 67,06%, 30.013 geldige stemmen);
- De definitieve uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen voor de gemeente Barneveld is op 26 maart 2026 in een openbare zitting bekend gemaakt. De gemeenteraad is op 1 april 2026 geïnstalleerd. Op deze avond is in een openbare bijeenkomst door de politieke partijen duiding van de verkiezingsuitslag gegeven;
- Burger Initiatief deed in 2026 niet meer mee aan de gemeenteraadsverkiezingen; BBB deed in 2026 voor het eerst mee aan de gemeenteraadsverkiezingen;
- Het officiële proces-verbaal van het Centraal Stem Bureau Barneveld is terug te vinden via: [PV CSB Barneveld GR2026](#).

3. Opdracht aan de informateur

De opdracht aan mij als informateur is duidelijk en raakt de essentie van wat nodig is voor de komende Barneveldse bestuursperiode: "onderzoek welke programmatische en politieke mogelijkheden er zijn om tot een hecht en stevig college te komen dat kan steunen op een vruchtbare samenwerking met de gemeenteraad op basis van een werkbare meerderheid in de raad. In dit onderzoek gaat zorgvuldigheid boven snelheid."

De verbijzondering van deze opdracht is in zes deelaspecten / aandachtspunten opgeknipt:

1. "Hoe duidt u de verkiezingsuitslag?
2. Wat zijn de belangrijkste doelen die de fractie wil bereiken in de komende bestuursperiode?
3. Zijn er belemmeringen of zelfs breekpunten voor samenwerking in een coalitie met andere fracties?
4. Met welke fracties is er de bereidheid tot samenwerking in een coalitie en met welke fracties juist niet?
5. Welke coalitie geniet de voorkeur en biedt perspectief op een vruchtbare samenwerking in het college en de gemeenteraad gedurende de komende bestuursperiode? Hierbij zijn ook de beschikbare competenties van de kandidaat-wethouders onderdeel van het gesprek.
6. Hoe ziet u in de komende raadsperiode de samenwerking tussen coalitie en oppositie?

Stel hiertoe een objectief en zakelijk verslag op van de bevindingen. Geef daarbij aan wat een kansrijke coalitie zou kunnen zijn. Informeer de raad over de bevindingen en licht die toe in een openbare bijeenkomst".

4. Barneveldse gesprekken

Ik heb de navolgende gesprekken gevoerd om tot mijn advies te kunnen komen:

- Zaterdag 21 maart, gezamenlijk startmoment met alle fracties;
- Zaterdag 21 maart, 1^e rondegesprek met alle partijen;
- Zaterdag 28 maart, 2^e rondegesprek met alle partijen, behalve BBB;
- Dinsdag 31 maart, 2^e rondgesprek met BBB en vervolgesprek in driehoeksverband tussen informateur+SGP+CDA;
- Dinsdag 7 april, vervolgesprek met (separaat) CU en BBB.

De navolgende noties zijn aan voornoemde gesprekken verbonden:

- Van alle door mij als informateur te voeren gesprekken is vooraf transparant mededeling gedaan aan alle partijen;
- De gesprekken hebben op vertrouwelijke basis plaatsgevonden. Van de gesprekken is een verslag gemaakt dat door partijen is goedgekeurd. Afspraak is dat deze verslagen alleen tussen de informateur en de desbetreffende gesprekspartners zijn gedeeld;
- Ik heb alle partijen nadrukkelijk gevraagd in alle opzichten duidelijk naar mij als informateur te zijn. Dat voorkomt dat er aan belangrijke zaken onvoldoende recht zou worden gedaan;
- Aan partijen is verzocht in de periode dat ik als informateur gesprekken voerde, geen onderlinge gesprekken te laten plaatsvinden die zouden kunnen interfereren met het proces. Ook is door mij gevraagd in de tussenliggende periode geen gesprekken met media etc. te voeren die raken aan het informatieproces.
- Door mij is in de achterliggende periode geen publieke duiding gegeven aan het proces in welke zin dan ook. Verzoeken van media daartoe heb ik naast mij neergelegd.

5. De verkenning -/ informatiefase

In dit verslag neem ik u mee op een aantal zaken die mij bij de gesprekken zijn gebleken. Ik zal dit in algemene noties verwoorden; ik vind het niet in mijn rol begrepen liggen om meer gedetailleerd en herleidbaar reflecties van mijn gesprekken te verwoorden.

5.1 Duiding verkiezingsuitslag

- Vrijwel alle partijen duiden de verkiezingsuitslag (in verschillende bewoordingen en accenten) als een 'beweging naar rechts', waar Pro'98 en CU impact van ondervinden;
- Een aantal landelijk verbonden partijen heeft 'last van' (CU) of 'baat bij' (CDA) de getalsmatige ontwikkelingen van de 'moederpartij' op nationaal niveau. Genoemd wordt dat er vanuit (oppositie)partijen ook stevig profiel is ontwikkeld / herkenbaar campagne is gevoerd wat zich vertaalt in stemmenwinst (VVD, BBB). LB heeft een verwaarloosbaar verlies in absolute aantallen stemmen, verliest wel een zetel en heeft niet geprofiteerd van een hogere opkomst.
- Ook wordt benoemd dat de (opnieuw forse) groei van de SGP samenhangt met de demografische ontwikkeling van Barneveld en dus (deels) als autonome groei is aan te merken.
- Er is geen eensluidende conclusie te trekken over onderling stemverloop tussen partijen. Gesteld wordt dat de nieuwe partij BBB (met bekende gezichten) stemmen heeft weggetrokken bij diverse partijen;
- Er zijn opmerkingen gemaakt dat de getalsmatige verhouding tussen christelijke en seculiere partijen (19 resp. 14) aandacht vraagt, met bedoelde doorleving van de vraag 'hoe elkaar in Barneveld de komende jaren ruimte en erkenning wordt gegund';

5.2 Oog op samenwerking

- Alle partijen zijn bereid om bestuursverantwoordelijkheid te nemen;
- Geen van de partijen sluit een andere partij of persoon uit;
- Meerdere signalen worden afgegeven dat er in de achterliggende vier jaar sprake is geweest van ingewikkelde politieke situaties, waarbij het handelen of nalaten van (leden van) het college onder vuur is komen te liggen bij diverse dossiers. Dat heeft geleid tot het inzetten van zware politieke instrumenten. Bestuursstijl, de verhouding van bestuur(ders) tot de raad vraagt naar men aangeeft doordenking en reflectie;
- Gedeeld beeld is dat het verkiezingsproces geen diepe sporen heeft getrokken in onderlinge verhoudingen die gerepareerd moeten worden op voorhand: er is stevig en op inhoud campagne gevoerd, maar ook onderling respectvol gehandeld.

5.3 Inhoudelijke noties

- Mij is niet gebleken dat er op voorhand door partijen zaken als expliciet breekpunt zijn genoemd. Dat neemt niet weg dat er wel degelijk zaken zijn die als zeer belangrijk worden gepositioneerd, of zeer belemmerend zijn als hierop geen resultaat kan worden behaald via onderhandelingen. Dit speelt onder andere op het vlak van identiteit, agrarisch/vitaliteit platteland, financiën, wonen, veiligheid, sociaal domein, duurzaamheid / energievoorziening, sport- en culturele voorzieningen. Het maakt dat op grond hiervan wel beeld kan worden gemaakt op

de vraag hoe partijen zich meer of minder programmatisch tot elkaar verhouden en er organische samenhang kan worden geconcludeerd;

- Breed wordt onderkend dat de financiële mogelijkheden de komende periode niet groot zijn en dat het maken van (scherpe) keuzes noodzakelijk is. In algemene zin zijn partijen daartoe bereid, de hoe- en waarop vraag is niet eensluidend. Er is onderscheid tussen partijen hoe zij staan ten opzichte van het vergroten van de inkomsten middels het inzetten van het OZB-instrument;
- Er zijn tussen partijen duidelijk benoemde verschillen tussen de wijze waarop invulling gegeven zou moeten worden aan stevige onderwerpen, zoals het (al of niet met tempo) energieonafhankelijker maken van Barneveld, de inzet van windenergie dan wel een andersoortige 'energiemix', enz.
- Door sommigen worden wezenlijk andere maatschappijvisies benoemd die als belemmerend worden geduid voor een organische wijze van samenwerken vanuit een gedeeld perspectief, vooral daar waar het gaat om het sociaal domein.

5.4 Reliëf op coalitievorming

- Er wordt verschillend gedacht over de vraag of een drie- of vierpartijen coalitie nodig is, ook in relatie tot een oppositie 'die er toe doet';
- Er wordt verschillend gedacht over de noodzaak om de wethoudersformatie uit te breiden naar 5 (voltijd) wethouders en ook (als zo'n uitbreiding aan de orde zou zijn) hoe dat in een driepartijen coalitie te vertalen;
- Een uitbreiding van het college (zoals door een aantal partijen voorgesteld) naar 5 wethouders is naar de overtuiging van meerdere partijen goed uitlegbaar en gewenst, zo niet noodzakelijk: het blijkt dat de zwaarte van de portefeuilles doorweegt, bestuurders te vaak niet aanwezig kunnen zijn bij bovenlokale overleggen die er toe doen, er onvoldoende tijd is voor verdieping en contact onderhouden met de samenleving. Zeker in de komende periode zijn dit aspecten die om extra wethoudersformatie vragen;
- Door geen van de partijen is een coalitie bestaand uit alleen christelijke partijen als wenselijk benoemd;
- Voorkeursvarianten lopen nogal uiteen; SGP en het CDA komt in door partijen genoemde coalitievarianten breed naar voren. Er is geen eensluidend beeld over de wenselijkheid/noodzakelijkheid om LB onderdeel van een coalitie te laten zijn;
- Een voortzetting van de huidige coalitie wordt door meerderen als getalsmatig haalbaar benoemd (want nog steeds een meerderheid), maar niet gemakkelijk uitlegbaar;
- Diverse keren is opgemerkt dat het belangrijk is dat een nieuwe coalitie stabiliteit in zichzelf heeft, organische samenhang kent, programmatisch zoveel als mogelijk dezelfde taal spreekt, krachtiger wordt als zij verbindend is naar raad en samenleving.
- Een uitgebreide exercitie om de pro's en contra's van een drie- of vierpartijen coalitie uiteen te zetten in dit verslag laat ik achterwege. Ik volsta met de notie die uit meerdere gevoerde gesprekken is af te leiden: vier partijen geeft meer robuustheid dan drie en brengt (dus) dat de (onderlinge) kwetsbaarheid van de coalitie kleiner wordt. De komende periode vraagt niet alleen onderling goed gehoor, maar ook een bestuurlijke stevige uitgangspositie gegeven de grote vraagstukken en keuzes waarvoor Barneveld zich gesteld weet.

6. Conclusies / advies

Na alle gesprekken in de eerste en tweede gespreksronde te hebben gevoerd, aangevuld met verdiepende gesprekken daarna met een aantal partijen, heb ik alles op een rijtje gezet en met name getoetst aan:

- o door partijen genoemde voorkeursvarianten, als ook de daaraan verbonden consequenties als combinaties simpelweg niet voor de hand liggend zijn omdat voorkeursvarianten op samenstelling 'botsen' of elkaar uitsluiten;
- o programmatische overeenkomsten op hoofdlijnen;
- o fundamentele zaken die aan de orde zijn gekomen en van belang waren voor partijen in een bepaalde coalitievariant (het uitsluiten van belemmeringen);
- o de minimaal vereiste robuustheid voor een werkbare meerderheid (qua aantal partijen en minimaal/maximaal zetelaantal);
- o een vertrouwenwekkende samenstelling van een college qua kandidaat-wethouders (met inbegrip van het aantal gewenste wethouders).

Dit resulteert in dit advies in twee coalitievarianten met een nadrukkelijke volgordeelijkheid:

1. 1^e voorkeursvariant: SGP, CDA, ChristenUnie en BBB.

Deze coalitievariant concludeer ik op grond van de navolgende aspecten:

- a. Deze combinatie kan rekenen op 21 zetels. Dat geeft getalsmatige robuustheid, maar evenzeer een oppositie die er toe doet;
- b. Mij gebleken programmatische overeenkomsten en het kunnen maken van afspraken op het vlak van grote opgaven zoals onder andere: financiële beheersing, bereidheid tot het maken van en verantwoording nemen voor stevige keuzes (ook als deze voelbaar zijn in de samenleving), de gezamenlijke ambitie op de agrarische paragraaf en een vitaal platteland met inbegrip van de wijze waarop het bestuur daarvoor zichzelf inzet, wonen, duurzaamheid (waaronder de energieparagraaf voor de doorontwikkeling van De Harselaar, waarbij windenergie niet wordt uitgesloten), het sociaal domein en daarbinnen te maken keuzes, respecteren van de (consequenties van de) Spreidingswet, identiteit gerelateerde zaken, zondagsrust, stappen maken op de beoogde totstandkoming van de Oostelijke Rondweg, de wijze waarop gekeken wordt naar sport, cultuur, voorzieningen en verenigingsleven.
- c. Een logische en haalbare vertaling naar 5 (voltijd) wethouders: SGP (2), CDA (1), CU (1) en BBB (1), waarbij mij is gebleken dat er onderling vertrouwen is op een hechte samenwerking in collegiaal bestuur. Er zijn daarbij naar mijn waarneming geen belemmeringen te verwachten qua te maken afspraken over een portefeuilleverdeling die hanteerbaar is voor alle partijen.
- d. De grootte van deze variant met vier partijen is kleiner dan die van het drie partijen coalitie 2022-2026 (toen 22 zetels, in de voorgestelde variant 2026-2030 is sprake van 21 zetels).

Het is aan deze partijen om met z'n vieren de vervolgstap te zetten door formerende gesprekken te gaan voeren om te komen tot een coalitieakkoord, een nieuw college en desgewenst een collegeprogramma.

2. 2^e voorkeursvariant: SGP, CDA, Lokaal Belang, eventueel aangevuld met een vierde partij.

Zouden partijen er in de 1^e voorkeursvariant er onverhoopt met elkaar niet uit kunnen komen, dan adviseer ik de mogelijkheid nader te onderzoeken voor een coalitievariant SGP, CDA, Lokaal Belang, eventueel aangevuld met als vierde partij de VVD:

- a. Ik constateer daarbij wel verschil van inzicht tussen partijen op het vlak van een drie- dan wel vierpartijen coalitie, de noodzaak om het gesprek te voeren over een vijfde wethouder en met name hoe dat in een driepartijen variant dan vorm te geven zou zijn;
- b. Voorwaardelijk voor deze variant is een indringend onderling gesprek tussen de drie eerst genoemde partijen over de onderlinge verwachtingen en keuzebereidheid voor de komende vier jaar, de wijze waarop in gezamenlijkheid te besturen in een periode van grote opgaves en schaarse financiële middelen, onderlinge samenhang, samenwerking en collegiaal bestuur.

7. Aanbevelingen

- 7.1 Aan formerende partijen is mijn nadrukkelijke advies echt werk te maken van een goede verstandhouding met de beoogde oppositie. Doe elkaar tijdens of na het formatieproces handreikingen en creëer 'zuurstof' in plaats van 'stikstof' in uw raadsbesprekingen en onderlinge omgang de komende jaren. Barneveld is de komende jaren te meer gebaat bij een onderlinge cultuur van respect, vertrouwen en goede (politieke en persoonlijke) verhoudingen. Dat straalt positief af op de Barneveldse samenleving en focus op de belangrijke vraagstukken. Bedenk dat een coalitie in zich heeft niet de gehele samenleving te kunnen vertegenwoordigen en dat je elkaar daar (over coalitie- en oppositiemuren heen) voor nodig hebt. Heel Barneveld (ook 'het andere deel') dat zich wellicht niet direct in de beoogde coalitie herkent, mag op u rekenen. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid; niemand uitgesloten;
- 7.2 Vind in formatiefase tijd, (politieke) ruimte en format om het goede gesprek te voeren over wat Barneveld ook op langere termijn nodig heeft. Oftewel: korte termijn wensen en lange termijn perspectieven zijn allebei belangrijk en benodigen balans;
- 7.3 In het aansluitende formatieproces doen formerende partijen er verstandig aan te investeren in elkaar. Bespreek met elkaar verwachtingen, 'vind elkaar uit', ontwikkel gezamenlijke taal en maak afspraken over het vervolgproces. Investeren in elkaar betaalt zich altijd uit en dat is goed voor iedereen;
- 7.4 Het aansluitende formatieproces brengt partijen aan tafel en zal veel vragen: de opgaven zijn groot en de middelen beperkt. Ik adviseer u daarbij om voor het vervolg zo mogelijk een (externe) gespreksleider te betrekken, wat in een gelijk speelveld aan tafel resulteert en u in staat stelt om zich te concentreren op de inhoud. Daarbij is het

voor de hand liggend dat u juist nu de ambtelijke organisatie aan tafel vraagt om u te adviseren en te ondersteunen;

- 7.5 Door de gemeentesecretaris is mij op 19 maart 2026 het Overdrachtsdocument gemeente Barneveld 2026-2030 ter beschikking gesteld (het document dat ook bij uw raad bekend is). Dit document geeft inzicht in de grote strategische opgaven waarvoor de gemeente Barneveld staat, alsook trends en ontwikkelingen, de stand van zaken van lopend beleid en grote projecten, risico's, aandachtspunten en kansen voor de komende jaren. Ik adviseer de nieuw te vormen coalitie zich terdege tot dit waardevolle document te verhouden. Meer dan tevoren is het van belang uw ambities realistisch te confronteren met de uitvoerbaarheid daarvan, zowel in financiële als organisatorische zin (realisatiekracht);
- 7.6 Ik adviseer u bij een coalitieakkoord een concrete financiële paragraaf op te nemen die uitwerking geeft aan uw ambities en afspraken;
- 7.7 Vanuit het maatschappelijk middenveld, organisaties en anderen zijn door mij brieven ontvangen die via uw griffie ook beschikbaar zijn (gesteld). Ik adviseer u deze correspondentie in de volgende fase (het formatieproces) goed tot u te nemen omdat ze voor u waardevolle input kan bevatten.

8. Afsluitend

Met plezier heb ik de achterliggende weken mijn opdracht ter hand genomen. Zonder onderscheid heb ik fijne gesprekken gevoerd met de Barneveldse politieke partijen. Partijen die zelfbewust en deskundig een betrokken inzet voor Barneveld tonen en zich daar zeer voor inzetten. Ik heb daar waardering en bewondering voor. Ik wil u allemaal hartelijk bedanken voor de wijze waarop u met mij het gesprek hebt willen voeren en respect hebt getoond voor onze afspraken.

De verslaglegging van alle gesprekken is prima vormgegeven door het Barneveldse secretariaat (Miranda, Margriet en Ivanka). Dank daarvoor! Ook uw griffier en burgemeester dank ik hartelijk voor hun praktische ondersteuning voor allerlei zaken die georganiseerd dienden te worden en de bereidwillige opstelling om het informatieproces goed te laten verlopen.

Middels het opleveren van dit verslag beschouw ik mijn opdracht als afgerond.

Het ga u goed!

Marco Oosterwijk

Informateur